

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka (przewodniczący)

SSN Paweł Kołodziejski

SSN Ryszard Witkowski (sprawozdawca)

Protokolant Ewelina Turlej

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego,

w sprawie **J. S.**

skazanego wyrokiem łącznym

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 26 czerwca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 7 grudnia 2022 r., sygn. akt II AKa 20/22,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z dnia 15 listopada 2021 r., sygn. akt V K 169/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[PGW]

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie wyrokiem łącznym z 15 listopada 2021 r. w sprawie o sygn. akt V K 169/21, wobec **J. S.**, skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. **Sądu Okręgowego w Olsztynie z 9 października 2002 r. w sprawie o sygn. akt II K 41/02**, prawomocnym dnia 17 października 2002 r., za czyny:

- a. z art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. popełniony w okresie od sierpnia 2001 r. do 20 października 2001 r., na karę 4 (cztery) lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 200 (dwieście) stawek dziennych przyjmując wysokość jednej stawki na kwotę 10 (dziesięć) złotych;
- b. z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. popełniony w okresie od sierpnia 2001 r. do 20 października 2001 r., na karę 1 (jeden) roku pozbawienia wolności;
- c. z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii popełniony okresie od czerwca 2001 r. do 20 października 2001 r., na karę 2 (dwa) lat pozbawienia wolności;
- d. z art. 52 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii popełniony w okresie od czerwca 2001 r. do 20 października 2001 r., na karę 200 (dwieście) złotych grzywny;
- e. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełniony w okresie od początku 2001 r. do 14 października 2001 r., na karę 1 (jeden) roku pozbawienia wolności;

za które wymierzono skazanemu karę łączną 5 (pięć) lat pozbawienia wolności, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 23 listopada 2001 r. do 9 października 2002 r.; postanowieniem Sądu Okręgowego w Olsztynie z 24 stycznia 2005 r. orzeczono o zamianie kary grzywny na zastępczą karę pozbawienia wolności w wymiarze 100 (sto) dni, którą skazany odbywał w okresie od 16 marca 2005 r. do 16 maja 2005 r., w pozostałym zakresie zwalniając

się od zastępczej kary pozbawienia wolności poprzez uiszczenie na poczet grzywny kwoty 800 (osiemset) złotych; orzeczone wobec skazanego kary zostały objęte wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13;

2. Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 15 maja 2003 r. w sprawie o sygn. akt II K 760/00, prawomocnym dnia 23 maja 2003 r.,

za czyn z art. 291 § 1 k.k., popełniony w okresie między 21 marca 1995 r. a 24 maja 1995 r., na karę 10 (dziesięć) miesięcy pozbawienia wolności; orzeczona wobec skazanego kara pozbawienia wolności została objęta wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13;

3. Sądu Okręgowego w Olsztynie z 26 stycznia 2010 r. w sprawie o sygn. akt II K 97/08, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 28 października 2010 r. w sprawie o sygn. akt II AKa 181/08, prawomocnym dnia 28 października 2010 r., za czyny:

1. z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w okresie od września 2006 r. do stycznia 2007 r., na karę 6 (sześć) lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 300 (trzysta) stawek dziennych przyjmując wysokość jednej stawki na kwotę 30 (trzydzieści) złotych;

2. z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w okresie od co najmniej wiosny 2006 r. do listopada 2007 r., na karę 10 (dziesięć) miesięcy pozbawienia wolności;

za które wymierzono skazanemu karę łączną 6 (sześć) lat pozbawienia wolności, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od

15 lipca 2009 r. do 26 stycznia 2010 r.; postanowieniem Sądu Okręgowego w Olsztynie z 22 sierpnia 2011 r. orzeczono o zamianie kary grzywny na zastępczą karę pozbawienia wolności w wymiarze 150 (sto pięćdziesiąt) dni; orzeczona wobec skazanego kara pozbawienia wolności została objęta wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13;

3. Sądu Okręgowego w Warszawie z 11 kwietnia 2012 r. w sprawie VIII

K 395/07, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 marca 2013 r. w sprawie o sygn. akt II AKa 242/12, prawomocnym dnia 14 marca 2013 r., za czyn z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w dniu 25 listopada 2005 r., na karę 5 (pięć) lat pozbawienia wolności, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 27 kwietnia 2007 r. do 5 listopada 2007 r.; orzeczona wobec skazanego kara pozbawienia wolności została objęta wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13;

4. Sądu Okręgowego w Warszawie z 31 sierpnia 2011 r. w sprawie o sygn. akt VIII K 425/07, prawomocnym dnia 14 marca 2013 r., za czyn

z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 k.k., popełniony w okresie od połowy 1999 r. do czerwca 2001 r., na karę 6 (sześć) lat pozbawienia wolności; na poczet orzeczonej kary zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 27 lutego 2007 r. do 5 listopada 2007 r. oraz karę grzywny w wymiarze 300 (trzysta) stawek dziennych przyjmując wysokość jednej stawki na kwotę 40 (czterdzieści) złotych; postanowieniem z 6 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zaliczył na poczet orzeczonej powyższym wyrokiem kary 6 (sześć) lat pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 27 lutego 2007 r. do 27 kwietnia 2007 r.; orzeczone wobec skazanego kary zostały objęte wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn.

akt V K 143/13;

5. Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 5 czerwca 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 165/11 prawomocnym dnia 21 sierpnia 2013 r.,

za czyn z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 227 k.k. w zb. z art. 189 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w dniu 7 grudnia 2005 r., na karę 3 (trzy) lat pozbawienia wolności; orzeczona wobec skazanego kara pozbawienia wolności została objęta wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13;

6. łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 21 marca 2014 r. w sprawie o sygn. akt II AKa 62/14, prawomocnym dnia 21 marca 2014 r., którym to wyrokiem połączono:

1. kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami Sądu Okręgowego w Olsztynie z 9 października 2002 r. w sprawie o sygn. akt II K 41/02, Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 15 maja 2003 r. w sprawie o sygn. akt II K 760/00 oraz Sądu Okręgowego w Warszawie z 31 sierpnia 2011 r. w sprawie o sygn. akt VIII K 425/07 i wymierzono skazanemu J. S. pierwszą karę łączną w wymiarze 11 (jedenaście) lat pozbawienia wolności /pkt 1 wyroku/; na poczet pierwszej orzeczonej kary łącznej zaliczono okresy rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 23 listopada 2001 r. do 16 marca 2005 r., od 27 lutego 2007 r. do 27 kwietnia 2007 r. oraz od 5 listopada 2007 r. do 15 lipca 2009 r.;
2. kary grzywny orzeczone wyrokami w sprawie o sygn. akt II K 41/02 oraz w sprawie o sygn. akt VIII K 425/07 i wymierzono skazanemu J. S. karę łączną grzywny w wymiarze 300 (trzysta) stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięć) złotych; na poczet kary łącznej grzywny zaliczono skazanemu okres odbytej w sprawie o sygn. akt

II K 41/02 zastępczej kary pozbawienia wolności za grzywnę w okresie od 16 marca 2005 r. do 16 maja 2005 r., przyjmując, iż jeden dzień pozbawienia wolności równa się dwóm stawkom dziennym grzywny oraz uiszczoną kwotę 800 (osiemset) złotych, uznając tym samym karę łączną grzywny za wykonaną do wysokości 200 (dwieście) stawek dziennych;

3. kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami: Sądu Okręgowego w Olsztynie z 26 stycznia 2010 r. w sprawie o sygn. akt II K 97/08, Sądu Okręgowego w Warszawie z 11 kwietnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt VIII K 395/07 oraz Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 5 czerwca 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 165/11 i wymierzono J. S. drugą karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 12 (dwanaście) lat /pkt 5 wyroku/; na poczet drugiej kary łącznej zaliczono J. S. okresy rzeczywistego pozbawienia wolności od 27 kwietnia 2007 r. do 5 listopada 2007 r. oraz od 15 lipca 2009 r. do 16 grudnia 2013 r.; skazany J. S. orzeczoną w pkt. 5 wyroku karę łączną pozbawienia wolności odbywał do 28 maja 2014 r.; postanowieniem z 22 maja 2014 r. w sprawie o sygn. akt XI Kow 1515/14, Sąd Okręgowy w Warszawie udzielił skazanemu przerwy w wykonaniu kar pozbawienia wolności: kary 12 lat pozbawienia wolności i kary 11 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13 na okres 6 (sześć) miesięcy od daty opuszczenia jednostki penitencjarnej; następnie postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z 13 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt XI Kow 2901/14 ponownie udzielano skazanemu przerwy w wykonywaniu w/wym. kar na okres 3 (trzy) miesięcy tj. do dnia 28 lutego 2015 r.; kolejnym postanowieniem z 20 lutego 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI Kow 74/15 wstrzymano wobec J. S. wykonywanie wym. kar do czasu uzyskania opinii biegłych; postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z 21 sierpnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI Kow 74/15 odmówiono udzielenia skazanemu przerwy w wykonaniu kar łącznych pozbawienia wolności; w dniu 21 stycznia 2020 r. J. S. ponownie został osadzony celem odbycia kary pozbawienia wolności orzeczonej w pkt. 5 wyroku;

4. Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie z 20 stycznia 2021 r. w sprawie o sygn. akt VIII K 547/20, prawomocnym dnia 28 stycznia 2021 r., za czyny:

1. z art. 242 § 3 k.k., popełniony w dniu 1 września 2015 r., na karę 4 (cztery) miesięcy pozbawienia wolności;
2. z art. 263 § 2 k.k., popełniony w dniu 21 stycznia 2020 r., na karę 8 (osiem) miesięcy pozbawienia wolności;
3. z art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, popełniony w dniu 21 stycznia 2020 r., na karę 1 (jeden) roku i 2 (dwa) miesięcy pozbawienia wolności;
4. z art. 61 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, popełniony w dniu 21 stycznia 2020 r., na karę 1 (jeden) roku i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 10 (dziesięć) stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 (dziesięć) złotych;
5. z art. 16 § 1 k.k. w zw. z art. 270 § 1 i 3 k.k., popełniony w nieustalonym okresie, nie wcześniej niż 1 września 2015 r. i nie później niż 21 stycznia 2020 r., na karę 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności;
6. z art. 270 § 1 k.k., popełniony w nieustalonym okresie, nie wcześniej niż 1 września 2015 r. i nie później niż 20 listopada 2019 r., na karę 5 (pięć) miesięcy pozbawienia wolności;

za które wymierzono skazanemu karę łączną 3 (trzy) lat i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności.

1. na mocy art. 85 § 1 i § 2 k.k., art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 r. do 23 czerwca 2020 r.), połączył kary

orzeczone wyrokami: Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13 w zakresie kary łącznej pozbawienia wolności z pkt. 7 wyroku, opisanym w pkt. a oraz Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie z 20 stycznia 2021 r. w sprawie o sygn. akt VIII K 547/20, opisanym w pkt. 8 wyroku i wymierzył **J. S.** karę łączną 14 (czternaście) lat i 3 (trzy) miesięcy pozbawienia wolności;

2. na podstawie art. 577 k.p.k. i art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej w punkcie I kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okresy rzeczywistego pozbawienia wolności w podlegających łączeniu sprawach: od 23 listopada 2001 r. do 16 marca 2005 r., od 27 lutego 2007 r. do 27 kwietnia 2007 r. oraz od 5 listopada 2007 r. do 15 lipca 2009 r.;
3. ustalił, że pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w połączonych wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu;
4. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił skazanego od ponoszenia kosztów postępowania o wydanie wyroku łącznego, obciążając nimi Skarb Państwa.

Na skutek wniesionej przez obrońcę skazanego apelacji, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 20 czerwca 2022 r. w sprawie o sygn. akt: II AKa 183/21, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy i rozstrzygnął o kosztach sądowych.

Kasację od powyższego wyroku wniósł obrońca skazanego zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia tj.:

art. 572 k.p.k. i art. 85 § 3 i 3a k.k. (w brzmieniu obowiązującym od 15 kwietnia 2016 r. do 23 czerwca 2020 r.) poprzez błędne uznanie zaistnienia negatywnej przesłanki uniemożliwiającej połączenie kary łącznej orzeczonej w punkcie 5 wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r.,

sygn. akt V K 143/13 (gdzie wymierzono karę łączną 12 lat pozbawienia wolności), z karami z pozostałych wyroków podlegających połączeniu wskazanymi pkt I sentencji zaskarżonego wyroku łącznego, z uwagi na popełnienie przestępstw w "czasie bezprawnego przebywania na wolności" tj. po upływie udzielonej przerwy w odbywaniu kary 12 lat pozbawienia wolności, podczas gdy prawidłowa ocena warunków do wydania wyroku łącznego i właściwa analiza założeń art. 85 § 3 k.k. uzasadnia zaistnienie podstaw do wydania wyroku łącznego i połączenia wyroków aktualnie podlegających wykonaniu zgodnie z założeniami art. 85 § 1 i 2 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r.) tj. kar łącznych orzeczonych: w wyroku łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. sygn. akt V K 143/13 w punkcie 1 (11 lat pozbawienia wolności) i w punkcie 5 (12 lat pozbawienia wolności) oraz w wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi Północ w Warszawie z 20 stycznia 2021 r. sygn. akt. VIII K 547/20 (3 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności)

– wniósł, na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Prokurator Okręgowy w Warszawie wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna, albowiem rozpoznanie apelacji nastąpiło w sposób błędny, skutkiem czego do postępowania odwoławczego zostało przeniesione uchybienie sądu I instancji, który naruszył, jak słusznie stwierdził skarżący, art. 572 k.p.k. i art. 85 § 3 i 3a k.k. (w brzmieniu obowiązującym od 15 kwietnia 2016 r. wynikającym ze zmiany Kodeksu karnego ustawą z 11 marca 2016 r., Dz. U. 2016, poz. 437 i w takim brzmieniu zasadniczo przywoływany w dalszej części niniejszego uzasadnienia). Ściślej rzecz ujmując o zasadności kasacji przesądziła akceptacja przez sąd odwoławczy błędnego poglądu, dotyczącego zakresu stosowania art. 85 § 3 k.k., którego zasadność przyjęcia w realiach niniejszej sprawy słusznie

podważono w apelacji. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 7 grudnia 2022 r. w sprawie o sygn. akt: II AKa 20/22, utrzymał bowiem w mocy wyrok łączny Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 15 listopada 2021 r. sygn. akt V K 169/21, którym na podstawie art. 85 § 1 i § 2 k.k., art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 r. do 23 czerwca 2020 r., połączył kary orzeczone wyrokami: Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt VK 143/13 (pkt 1 wyroku – pierwsza kara łączna) w zakresie kary łącznej 11 lat pozbawienia wolności z pkt. 7 wyroku, opisanej w pkt. a, obejmującej kary wymierzone wyrokami Sądu Okręgowego w Olsztynie z 9 października 2002 r. w sprawie II K 41/02, Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie z 15 maja 2003 r. w sprawie III K 760/00 i Sądu Okręgowego w Warszawie z 31 sierpnia 2011 r. w sprawie VIII K 425/07 oraz kary 3 lat i 6 miesięcy pozbawiania wolności wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie z 20 stycznia 2021 r. w sprawie o sygn. akt VIII K 547/20, opisanym w pkt. 8 wyroku i wymierzył **J. S.** karę łączną 14 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności. Tym samym rozpoznając niniejszą sprawę, uznał, iż z uwagi na treść art. 85 § 3 i 3a k.k. kary orzeczone wskazanymi wyrokami nie podlegały łączeniu z karami orzeczonymi wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt VK 143/13 pkt 7 wyroku – druga kara łączna, gdzie wymierzono karę łączną 12 lat pozbawienia wolności, a opisanymi w pkt. c wyroku Sądu Okręgowego z 15 listopada 2021 r. sygn. akt V K 169/21, obejmującymi kary pozbawienia wolności wymierzone wyrokami Sądu Okręgowego w Olsztynie z 26 stycznia 2010 r. w sprawie II K 97/08, Sądu Okręgowego w Warszawie z 11 kwietnia 2012 r. w sprawie VIII K 395/07 oraz Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 5 czerwca 2013 r. w sprawie V K 165/11.

Nadmienić należy, iż rzeczonyj przerwy w wykonaniu kar pozbawienia wolności w wymiarze 12 lat i 11 lat pozbawienia wolności orzeczonych wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt V K 143/13, Sąd Okręgowy w Warszawie udzielił skazanemu **J. S.** postanowieniem z 22 maja 2014 r. w sprawie o sygn. akt XI Kow 1515/14 na okres 6 (sześciu) miesięcy od daty opuszczenia jednostki penitencjarnej, a

postanowieniem z 13 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt XI Kow 2901/14 na dalszy okres 3 miesięcy tj. do dnia 28 lutego 2015 r. Kolejnym postanowieniem z 20 lutego 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI Kow 74/15, Sąd Okręgowy w Warszawie wstrzymał wykonywanie tych kar do czasu uzyskania opinii biegłych. Natomiast postanowieniem z 21 sierpnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI Kow 74/15, odmówił skazanemu dalszego udzielenia mu przerwy w wykonaniu kar łącznych pozbawienia wolności, jednak ponownie osadzony został celem odbycia kary pozbawienia wolności orzeczonej w pkt 5. wyroku dopiero w dniu 21 stycznia 2020 r. Właśnie w czasie tego bezprawnego przebywania na wolności skazany popełnił kolejne przestępstwa w dniach: 20 listopada 2019 r. i 21 stycznia 2020 r., za które został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie z 20 stycznia 2021 r. w sprawie o sygn. akt VIII K 547/20. Sądy obu instancji przyjęły zatem, iż art. 85 § 3 k.k. uniemożliwia orzeczenie kary łącznej w przypadku przestępstw popełnionych w określonym układzie sytuacyjnym opartym na relacji czasu popełnienia tychże przestępstw do czasu kary łącznej za przestępstwa wcześniej popełnione.

Sąd *a quo* interpretując przepis art. 85 § 3 k.k., przyjął, iż doszło do aktualizacji wskazanej w nim klauzuli, uniemożliwiającej połączenie wyrokiem łącznym kar pozbawienia wolności wcześniej orzeczonych za przestępstwa pozostające w zbiegu realnym z przestępstwami popełnionym przez skazanego w „czasie bezprawnego przebywania na wolności”, albowiem zasadność jej aktywizacji w judykaturze przyjęto również „do przypadków, gdy skazany z różnych względów w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności nie przebywa w zakładzie karnym, chociażby na mocy przerwy w karze albo zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru w trybie art. 138 § 1 pkt 8 k.k.w., a mimo to uznano, że kara jest wykonywana (wyrok SA w Katowicach z 13 października 2016 r. sygn. akt II AKa 388/16, postanowienia SA w Katowicach z 13 kwietnia 2016 r. II AKz 156/16 - art. 153 § 1 k.k.w.; postanowienie SN z 19 stycznia 2017 r. sygn. akt I KZP 12/16 - art. 138 § 1 pkt 8 k.k.w.). W takim razie zdaniem sądu meriti, winna mieć zastosowanie także, do sytuacji, „gdy skazany popełnił przestępstwo po upływie tej przerwy albo zezwolenia, a więc w czasie już bezprawnego przebywania na wolności” (k. 18 uzasadnienia).

Sąd *ad quem* natomiast akceptując to stanowisko, ograniczył się do stwierdzenia, nawiązując do stanowiska doktryny wyrażonego w publikacji autorstwa D. Kali, M. Klubińskiej „*Kara łączna i wyrok łączny. Materialnoprawne warunki orzeczenia kary łącznej*” (Kraków 2017), iż „przeszkoda z art. 85 § 3 k.k. uaktualni się zawsze, gdy po wprowadzeniu kary do wykonania skazany swoim nielegalnym zachowaniem doprowadzi do sytuacji, w której kara ta nie będzie przez niego faktycznie odbywana, również wtedy, gdy skazany popełni przestępstwo w czasie bezprawnego przebywania na wolności, po upływie udzielonej przerwy w karze”. W konsekwencji przyjął, iż skazany mimo tego, iż nie przebywa w zakładzie karnym, to z formalnoprawnego punktu widzenia i tak tę karę odbywa (*k. 5 uzasadnienia*). Odwołując się do wskazanych judyktów sądów powszechnych, pozostających w zgodzie z postanowieniem Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2017 r. sygn. akt I KZP 12/16 i przywołanej literatury, sądy orzekające nie przedstawiły jednak własnej analizy treści art. 85 § 3 i 3a k.k. w relacji do art. 85 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym w okresie od 1 lipca 2015 r. do 14 kwietnia 2016 r. W szczególności sąd odwoławczy zaniechał jakiegokolwiek odniesienia się w tym kontekście do stanowiska Sądu Najwyższego przedstawionego w wyroku z 4 stycznia 2021 r. sygn. akt III KK 256/19, w którym uznał, iż popełnienie przestępstwa w czasie przerwy w karze pozbawienia wolności nie stanowi negatywnej przesłanki połączenia kar, o której mowa w art. 85 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym od 15 kwietnia 2016 r. do 23 czerwca 2020 r. i to pomimo tego, iż do przedstawionej w jego uzasadnieniu argumentacji odwołała się autorka zwyczajnego środka odwoławczego.

Choć nie można stwierdzić, by Sąd Apelacyjny w Warszawie nie rozpoznał apelacji poprzez nieodniesienie się do podniesionych w niej zarzutów, to jednak rozpoznanie to zdaniem Sadu Najwyższego, nastąpiło w sposób błędny, tak pod względem formalnym, jak i merytorycznym.

W pierwszej kolejności przypomnienia wymaga, iż zrealizowanie obowiązków wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wymaga nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, lecz także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z nich oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach, argumentami,

dlaczego uznano poszczególne zarzuty zawarte we wniesionym środku odwoławczym za zasadne bądź bezzasadne. Do naruszenia tych przepisów może więc dochodzić nie tylko wtedy, gdy sąd odwoławczy pomija w swoich rozważaniach zarzuty zawarte w apelacji, lecz również wtedy, gdy analizuje je w sposób odbiegający od standardów kontroli instancyjnej, a przedstawiona w uzasadnieniu argumentacja zawiera braki (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2023 r. sygn. akt V KK 247/22*). Oczywiście, co do zasady, argumenty sądu odwoławczego mogą być przedstawione w uzasadnieniu wyroku w sposób zwięzły i skrótowy, pod warunkiem wszakże, iż są na tyle przejrzyste i jednoznaczne, że nie można zarzucić nierzetelnej kontroli odwoławczej. Chodzi przecież nie o ilość podnoszonych argumentów, lecz ich logiczną i merytoryczną wymowę. Rolą sądu odwoławczego, nie zaś Sądu Najwyższego, jest ustalenie, czy autorzy apelacji mieli rację czy też nie, dlaczego były niezasadne, bądź zasługiwały na uwzględnienie, a co za tym idzie rzeczowe odniesienie się do zarzutów apelacyjnych. Obowiązek podania powodów, dla których zarzuty i wnioski apelacji uznał za zasadne albo niezasadne nierozzerwalnie wiąże się z art. 457 § 3 k.p.k., nakładające na sąd odwoławczy sporządzający uzasadnienie wyroku, a ten z przepisem art. 433 § 2 k.p.k. Realizacja zobowiązania zawartego w art. 457 § 3 k.p.k., to jeden z elementów standardu rzetelnego procesu; strona procesu ma prawo do zapoznania się z argumentacją sądu odwoławczego, która powinna świadczyć o realizacji jej gwarancji do skorzystania z prawa do apelacji. Innymi słowy, strona procesu, która z tego prawa skorzystała, powinna po lekturze uzasadnienia sądu odwoławczego nabrać przekonania, że przedstawiona przez nią w środku odwoławczym argumentacja została kompletnie i starannie rozważona. Oczywiście stopień szczegółowości rozważań sądu odwoławczego jest uzależniony od jakości oceny dokonanej przez sąd I instancji. Jeżeli ocena ta jest wszechstronna, pełna, logiczna i wsparta zasadami doświadczenia życiowego, a więc w pełni odpowiada wymogom nałożonym przez reguły z art. 7 k.p.k., to wówczas sąd odwoławczy zwolniony jest od drobiazgowego uzasadniania wyroku, co sprowadzałoby się do powtarzania prawidłowych argumentów, które zaważyły na wydaniu orzeczenia zaskarżonego w trybie nadzwyczajnym. Z uzasadnienia kasacji wynika, iż tak nie jest, o czym świadczy sama istota sformułowanego zarzutu wadliwego zastosowania przepisu

prawa do ustalonego i niekwestionowanego stanu faktycznego. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku sądu *ad quem* ani tym bardziej sądu *a quo*, nie wynika, jakie argumenty przesądziły o tym, iż popełnienie przestępstwa w czasie nielegalnego przebywania na wolności przez skazanego wyklucza możliwość zastosowania instytucji z art. 85 § 1 k.k. Z pewnością nie spełnia wspomnianych standardów rzetelności kontroli instancyjnej określonych art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. samo odesłanie do orzecznictwa i literatury przedmiotu, albowiem nie prezentuje w sposób klarowny przyczyn rozstrzygnięcia. Trudno uznać za dostateczne ich wyjaśnienie enigmatyczne odwołanie się na zasadzie analogii do orzecznictwa dotyczącego innych instytucji, zwłaszcza tych, z których korzystanie przez skazanego zrównane jest formalnie z odbywaniem kary pozbawienia wolności (art. 137 k.k.w., art. 140 § 4 k.k.w. w zw. z art. 93 k.k.w.). Takie zrównanie ma bowiem materialnoprawne podstawy, w przeciwieństwie do sytuacji niepowrotu z zezwolenia, przepustki czy przerwy. Spośród przywołanych orzeczeń przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności dotyczy tylko postanowienie SA w Katowicach z 13 kwietnia 2016 r. sygn. akt II AKz 156/16, który aktywizację klauzuli z art. 85 § 3 k.k. w takich przypadkach łączy z *ratio legis* wspomnianego przepisu i wynikającej z tego sprzeczności takiej korzyści z istotą oraz celem omawianego przepisu, co wprost nawiązuje do stanowiska doktryny prezentowanego przez J. Lachowskiego (*zob. jego autorstwa „Pozbawienie praw publicznych w kodeksie karnym”, Prokuratura i Prawo, 10.2003*).

Posiłkując się analizą wskazanych w uzasadnieniach sądów orzekających judykatów, w tym postanowienia Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2017 r. sygn. akt I KZP 12/16, tudzież przywołanej tam literatury, można w tej sytuacji jedynie domniemywać, iż sądy orzekające w ślad za tym orzeczeniem uznały, iż zmiana art. 85 § 3 k.k., jaka nastąpiła z dniem 15 kwietnia 2016 r., ma charakter merytoryczny, skutkiem której za przeszkodę w połączeniu kar można uznać popełnienie przestępstwa w czasie odbywania kary, a nie jedynie po rozpoczęciu jej wykonywania, co znalazło potwierdzenie w uchwale z 25 stycznia 2018 r. sygn. akt I KZP 11/17. Choć konkluzja Sądu Najwyższego zawarta w tym orzeczeniu, wynika z analizy pojęć użytych w art. 85 § 3 k.k. w relacji zwłaszcza do regulacji zawartych w art. 77 k.k., art. 78 k.k. i art. 82 k.k., to w zakresie poglądu o niesynonimicznej

wykładni terminów „wykonywanie” i „odbywanie” kary ma ona wymiar uniwersalny. Stanowisko to znalazło uznanie w treści szeregu innych orzeczeń Sądu Najwyższego (*np. wyroki Sądu Najwyższego z: 10 kwietnia 2018 r. sygn. akt III KK 80/18; z 27 marca 2018 r. sygn. akt III KK 353/17*) oraz w piśmiennictwie, w których wyraźnie lub konkludentnie wskazano, że nowelizacja art. 85 § 3 k.k. z 12 marca 2016 r. nie ma charakteru technicznego, a merytoryczny, którego konsekwencją jest brak możliwości utożsamienia czasu odbywania kary pozbawienia wolności, z okresem po rozpoczęciu a przed zakończeniem wykonania tej kary (zob. D. Kala, M. Klubińska, *op.cit.*, s. 75 i n., M. Bielski, *Zakres zastosowania negatywnej przesłanki wymiaru kary łącznej z art. 85 § 3 i 3a k.k., Prokuratura i Prawo, 11.2018, s. 36 i n.*). Skoro tak, to nie może budzić żadnych zastrzeżeń stwierdzenie, iż jednoznaczny wynik wykładni językowej prowadzi również do uznania odmiennej treści powołanych wyżej pojęć, jakimi posługuje się art. 85 § 3 k.k., na gruncie instytucji przerwy w karze. Popełnienie przez sprawcę przestępstwa w czasie przerwy w karze ma bezspornie miejsce po rozpoczęciu, a przed zakończeniem wykonywania kary. Podkreślenia wymaga jednakże fakt, że czasu przerwy w karze pozbawienia wolności nie wlicza się skazanemu do okresu kary pozbawienia wolności, w związku z którą udzielono przerwy. Oczywiste jest więc, że w okresie przerwy skazany kary nie odbywa, zaś art. 85 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym od 15 kwietnia 2016 r., jako negatywną przesłankę połączenia kar przyjmował wyłącznie sytuację, gdy kara była odbywana w czasie popełnienia przestępstwa, a nie jedynie, gdy skazany popełnił przestępstwo w okresie pomiędzy rozpoczęciem a zakończeniem wykonania kary. Ten sam wniosek dotyczy sytuacji, gdy popełnienie przestępstwa nastąpiło w czasie bezprawnego przebywania skazanego na wolności. Odnotować należy, iż wniosek taki jest logiczną, dalszą konsekwencją argumentacji przedstawionej w wyroku Sądu Najwyższego z 4 stycznia 2021 r. sygn. akt III KK 256/19 i pozostaje w zgodzie ze stanowiskiem doktryny, wyrażonym zarówno w przywołanej wyżej publikacji autorstwa D. Kali, M. Klubińskiej, jak i autorstwa M. Bielskiego. Oczywiste jest bowiem, iż w jednym i drugim przypadku skazany kary pozbawienie efektywnie nie odbywa. Zgodnie zresztą z ugruntowanym poglądem Sądu Najwyższego, nielegalne przebywanie na wolności nie jest odbywaniem kary pozbawienia wolności (zob. *postanowienie SN z 17 maja 1990 r. sygn. akt V KZP 5/90*). W konsekwencji tzw.

niesynonimiczny model interpretacyjny w sposób naturalny prowadzi do zawężenia zakresu zastosowania zakazu łączenia kar w porównaniu z pierwotnym ujęciem omawianej negatywnej przesłanki wymiaru kary łącznej i wykluczenie z zakresu jego oddziaływania osób, które nie odbywają kary pozbawienia wolności na skutek samouwolnienia albo – jak w tej sprawie – niepowrotu z przerwy w wykonywaniu tej kary, które to zachowania przy spełnieniu określonych warunków stanowią realizację znamion czynów zabronionych z art. 242 § 1 do § 3 k.k. Niewątpliwie taki zawężający rezultat wykładni niesynonimicznej pozostaje w sprzeczności z kryminalnopolitycznymi celami instytucji zakazu łączenia kar. Zakaz ten z założenia miał zapobiegać negatywnym konsekwencjom orzekania kary łącznej w wyroku łącznym w stosunku do sprawców najcięższych przestępstw, przejawiającym się w konieczności kształtowania im górnej granicy wymiaru kary łącznej, bądź to na zasadzie absorpcji, bądź na zasadzie asperacji zbliżającej się do absorpcji, prowadzącej na tej płaszczyźnie do zbyt daleko idącej redukcji odpowiedzialności sprawcy. Stąd propozycja pierwszego z autorów, odstąpienia od rezultatu takiej wykładni językowej art. 85 § 3 k.k. w każdej sytuacji, w której osoba celowo uchylająca się od odbycia kary poprzez nielegalne, a więc nie tylko przestępcze zabiegi, unikałaby dzięki temu konsekwencji z art. 85 § 3 k.k., uznając taki skutek za absurdalny i niemożliwy do zaakceptowania (D. Kala, M. Klubińska, *op.cit* s. 81).

Analiza uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego i poprzedzającego go wyroku sądu okręgowego pozwala na konstatację, iż do tej właśnie koncepcji nawiązał sąd odwoławczy, choć wyraźnie swojego stanowiska nie wyartykułował, poświęcając przedmiotowej problematyce zaledwie jeden akapit pismnego uzasadnienia, stwierdzając, iż „[n]ależy zatem zgodzić się z argumentacją sądu pierwszej instancji, że przeszkoda z art. 85 § 3 k.k. uaktualni się również wtedy, gdy skazany popełni przestępstwo w czasie bezprawnego przebywania na wolności, po upływie udzielonej przerwy w karze. Jak łatwo zauważyć, sąd odwoławczy nie odniósł się bezpośrednio do argumentacji przedstawionej w apelacji, stąd zasadność powtórzenia zarzutu apelacyjnego w kasacji. Jest to dopuszczalne zawsze, gdy uchybienie z pierwszej instancji, przeniknie do orzeczenia sądu odwoławczego. Taka sytuacja zachodzi w sprawie niniejszej. Zwraca uwagę, iż przedmiotowa analiza wykazuje, iż pomimo zgodności rozstrzygnięć sądów obu instancji co do aktualizacji

w okolicznościach sprawy klauzuli z art. 85 § 3 k.k. to występują różnice w sferze motywacyjnej, zatem przyczyn odstąpienia od nieakceptowanego rezultatu wykładni językowej tego przepisu. Nawiązanie przez sąd odwoławczy do publikacji autorstwa D. Kali i M. Klubińskiej sugeruje, iż w jego przypadku podstawą była dyrektywa *argumentum ad absurdum*, której możliwość zastosowania w takim celu wprost przewidują, do każdej sytuacji, w której już po wprowadzeniu kary do wykonania skazany swoim nielegalnym zachowaniem doprowadzi do tego, że kara ta nie będzie przez niego odbywana (zob. op. cit. s. 81-82).

W związku z gwarancyjnym charakterem norm prawa karnego odstąpienie od rezultatów wykładni językowej w oparciu o dyrektywę *argumentum ad absurdum*, doktrynalnie ograniczone pozostaje jednak do oczywistych i jednoznacznych sytuacji. W prawie karnym odstępstwo to należy traktować jako zupełny wyjątek i podchodzić do takich przypadków z dużą ostrożnością (zob. *uchwała Sądu Najwyższego z 26 marca 2009 r. sygn. akt I KZP 35/09*). Niezmiennie budzą bowiem wątpliwości, co swoje źródło ma w art. 42 ust. 1 Konstytucji RP, stanowiącym w procesie wykładni przepisów prawnokarnych szczególną dyrektywę systemową i funkcjonalną o charakterze gwarancyjnym, której należy dać pierwszeństwo przed innymi dyrektywami tego typu, skutkującą niedopuszczalnością stosowania analogii i wykładni rozszerzającej na niekorzyść sprawcy (zob. *Ł. Pohl, Prawo karne. Wykład części ogólnej, Warszawa 2013, s. 68–69*). Nadto każde takie odstępstwo nieuchronnie prowadzi do kreatywnej wykładni sądowej wkraczającej w kompetencje władzy ustawodawczej, zatem pozostaje w niezgodzie z konstytucyjną zasadą trójpodziału władz (*art. 10 Konstytucji RP*). Taką zakazaną prawotwórczą wykładnię, w rzeczywistości prowadzącą de facto do zmiany ustawy przez orzekający sąd, wielokrotnie piętnował w swoich orzeczeniach Trybunał Konstytucyjny, chociażby w tych dotyczących wykładni art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. - wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 20 kwietnia 2020 r. w sprawie U 2/20 (*OTK ZU nr A/2020, poz. 61*) czy z 10 marca 2022 r. w sprawie K 7/21 (*OTK ZU nr A/2022, poz. 24*). Zakaz wykładni prawotwórczej jest immanentną cechą systemów *civil law*.

Reasumując, zdaniem Sądu Najwyższego w niniejszym składzie, od 15 kwietnia 2016 r. ograniczenie z art. 85 § 3 k.k. dotyczy tylko sytuacji efektywnego

wykonywania kary pozbawienia wolności, obejmując wyłącznie sytuacje, gdy kara była odbywana w czasie popełnienia przestępstwa, a nie, gdy skazany popełnił przestępstwo w okresie pomiędzy rozpoczęciem a zakończeniem wykonania kary (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 stycznia 2021 r. sygn. akt III KK 256/19 wraz z powołanym tam orzecnictwem i piśmiennictwem). Wprawdzie w tym orzeczeniu Sąd Najwyższy podkreślił, iż w rozważanej sprawie „poza jego uwagą” pozostawała kwestia bezprawnego przebywania skazanego na wolności, lecz niewątpliwie naturalną, bo oczywistą i logiczną konsekwencją jego rozważań i konkluzji, że nie stanowi negatywnej przesłanki połączenia kar, o której mowa w art. 85 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym od 15 kwietnia 2016 r. do 23 czerwca 2020 r., popełnienie przestępstwa w czasie przerwy w karze pozbawienia wolności, jest uznanie, że nie stanowi jej także popełnienie przestępstwa w czasie nielegalnego przebywania skazanego poza zakładem karnym, skoro kryterium definiującym „odbywanie kary” jest faktyczne i efektywne penitencjarne oddziaływanie w drodze egzekwowania związanych z jej wykonywaniem dolegliwości, charakterystyczne dla danego rodzaju kary. Brak takiego oddziaływania, wyklucza możliwość uznania, że w takich okresach kara jest odbywana, gdyż nie jest wtedy spełniony konstytutywny warunek aktualizacji zakazu łączenia kar w postaci „odbywania kary w czasie popełnienia czynu”. Zaznaczyć należy, iż przyjęcie, że celem tej regulacji było wyeliminowanie faktycznej bezkarności sprawców najcięższych przestępstw popełniających kolejne przestępstwa w okresie wykonywania wobec nich wcześniej orzeczonej kary, to nie determinuje to konieczności sięgania po dyrektywę *argumentum ad absurdum*. Posłużenie się takim argumentem jest bowiem wykluczone zawsze, gdy sąd odstępując od literalnego sensu przepisu, czyni to bez powodu lub z błahych powodów. Tymczasem potencjalna korzyść dla skazanego wynikająca z niepowrotu z przerwy nie jest ani oczywista, ani nieuchronna. Ma ona bowiem charakter względny, każdorazowo zależny od dyskrecyjnej decyzji sądu, który nie ma obowiązku za każdym razem stosować zasady absorpcji lub w formie zbliżonej do niej zasady asperacji. W przypadku zastosowania zasady kumulacji nie odniesie żadnej korzyści. Tego rodzaju niepożądane wypadki w praktyce orzeczniczej zdarzają się zresztą niezmiernie rzadko, a związane z nimi negatywne następstwa mogą zostać wyeliminowane lub zminimalizowane w związku z możliwością

stosowania przez sądy innych regulacji dotyczących wymiaru kary łącznej, co in concreto może być realizowane w stosunku do sprawców najpoważniejszych przestępstw w drodze stosowania regulacji art. 86 § 1 k.k., w zakresie, w jakim górna granica wymiaru kary łącznej w wypadku łączenia tzw. terminowych kar pozbawienia wolności może zostać orzeczona do 20 lat, oraz regulacji art. 86 § 1a k.k., w zakresie, w jakim przepis ten umożliwia wymierzenie, jako kary łącznej, kary 25 lat pozbawienia wolności w wypadku, gdy suma orzeczonych tzw. terminowych kar pozbawienia wolności wynosi 25 lat albo więcej, a chociażby jedna z podlegających łączeniu kar wynosi nie mniej niż 10 lat (zob. Marek Bielski *„Zakres zastosowania negatywnej przesłanki wymiaru kary łącznej z art. 85 § 3 i 3a k.k.” Prokuratura i Prawo, 11. 2018*).

Powyższe uprawnia do konstatacji, iż wadliwe sformułowanie przepisu nie może być interpretowane w sposób nieliczący się z jego językowym brzmieniem, szczególnie gdy ma to nastąpić na niekorzyść sprawcy. Wykładnia funkcjonalna i systemowa może pełnić tylko rolę korygującą i doprecyzowującą, nigdy eliminującą. Zawsze musi mieścić się w granicach, w zakresie wykładni językowej, alternatywnego w zakresie wyniku wykładni językowej. Innymi słowy, nigdy nie może prowadzić do pogorszenia sytuacji sprawcy, nawet jeżeli przemawiają za tym względy systemowe i funkcjonalne. Wyniki wykładni systemowej i funkcjonalnej nie mogą przesądzać o poszerzeniu zakresu odpowiedzialności karnej lub przyjęciu niekorzystnych dla sprawcy konsekwencji na płaszczyźnie wymiaru kary, jeśli taki wynik interpretacyjny nie mieści się w granicach wykładni językowej. Nie ulega wątpliwości, iż możliwość łączenia kar węzłem kary łącznej co do zasady wiąże się z chociażby potencjalną możliwością redukcji kary na poziomie kary łącznej w porównaniu z alternatywą, jaką jest sekwencyjne wykonywanie kar, które miałyby podlegać łączeniu, prowadzące do skumulowania wynikającej z nich dolegliwości. Tym samym zastosowanie instytucji kary łącznej co do zasady prowadzi do rozstrzygnięć korzystniejszych dla sprawcy, a wszelkie regulacje ograniczające lub wykluczające możliwość skorzystania z tej instytucji, a do takich należy niewątpliwie zaliczyć art. 85 § 3 i § 3a k.k., nie mogą być wykładane rozszerzająco z powołaniem się na względy systemowe czy celowościowe.

W świetle ogólnie zarysowanych założeń wykładni przepisów prawnokarnych zwrócić należy uwagę na okoliczność, że art. 85 § 3 i 3a k.k. formułują wyjątek od ogólnej zasady łączenia kar w wyroku łącznym, w związku z czym przepisy te powinny być wykładane restryktywnie z uwzględnieniem zasad gwarancyjnych. Dotyczy to także takich sytuacji jak niniejsza, w której modyfikacja treści art. 85 § 3 k.k., która zmieniła warunki aktualizacji zakazu łączenia kar w wyroku łącznym poprzez zastąpienie zwrotu „kara wykonywana w chwili popełnienia przestępstwa” sformułowaniem „kara odbywana w czasie popełnienia czynu”, okazała się nieprzemyślaną ingerencją ustawodawcy w treść regulacji karnoprawnych, stwarzającą problemy wykładnicze, a co za tym idzie, w stosowaniu prawa.

Mając na uwadze przedstawione wyżej rozważania, należało przyznać rację skarżącemu, o ile podnosi, że utrzymując w mocy wyrok sądu I instancji Sąd Apelacyjny w Warszawie dopuścił się obrazy art. 572 k.p.k. oraz art. 85 § 3 i 3a k.k., która w oczywisty sposób miała wpływ na treść wydanego przez ten sąd wyroku. Ich naruszenie skutkowało bowiem nieobjęciem węzłem wyroku łącznego, kar jednostkowych wymierzonych za przestępstwa, które skazany popełnił w czasie bezprawnego przebywania na wolności, z pozostałymi karami, jakie podlegały połączeniu i co do których orzeczono karę łączną. Z tego względu zaskarżony wyrok należało uchylić. Niezależnie od tego za takim rozstrzygnięciem przemawiają także wspomniane wyżej mankamenty uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego. Przypomnieć bowiem należy, iż w każdym przypadku, gdy w toku kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy stwierdzi, że apelacja strony, która wniosła kasację, nie została uwzględniona, a uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego rażąco narusza przepis art. 457 § 3 k.p.k., zaś w kasacji w oparciu o jakość tego uzasadnienia wywodzony jest zarzut rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wprost (w treści zarzutu) lub też w uzasadnieniu kasacji (art. 526 § 1 k.p.k. w zw. z art. 118 § 1 k.p.k.), to uchybienie takie wymaga uchylecia wyroku sądu odwoławczego. Takie rozstrzygnięcie jest niezbędne dla urzeczywistnienia zarówno konstytucyjnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji), jak i konwencyjnego (art. 6 EKPCz) standardu rzetelnego procesu (*por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2021 r. sygn. akt III KK 175/20*). Nie sprzeciwia się temu art. 537a k.p.k. stanowiący, że nie można uchylić wyroku sądu odwoławczego z tego

powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 457 § 3 k.p.k. Zakaz ten jednak nie może bowiem uchylać nakazu rzetelnego rozpoznania sprawy i przedstawienia konkluzji sądu w postaci uzasadnienia, które spełnia wymóg z art. 424 § 1 k.p.k. w przypadku sądu pierwszej instancji i art. 457 § 3 k.p.k. w odniesieniu do sądu odwoławczego. Innymi słowy, treść przepisów Kodeksu postępowania karnego wskazujących na niemożność uchylecia orzeczenia sądu jedynie z powodu nieprawidłowego sporządzenia uzasadnienia tego orzeczenia, nie zwalnia sądu odwoławczego z obowiązku rzetelnego wyjaśnienia swego stanowiska. Nadal przecież istnieje w systemie prawa ustawowy nakaz rzetelnego rozważenia wszystkich zarzutów zawartych w apelacji. Jak już podkreślano, uzasadnienie orzeczenia jest odzwierciedleniem procesu myślowego, który poprzedził jego wydanie. Stwierdzenie to uprawnia do wnioskowania, że jeżeli pisemne motywy orzeczenia są powierzchowne i pełne luk, to taka też była kontrola instancyjna zarzutów podniesionych w zwyczajnym środku zaskarżenia (*por. wyroki Sądu Najwyższego*:

z 28 marca 2023 r. sygn. akt II KK 529/21; z 13 stycznia 2022 r. sygn. akt II KK 500/21; z 31 stycznia 2022 r. sygn. akt II KK 73/21; z 8 lutego 2022 r. sygn. akt I KK 51/21;

z 12 sierpnia 2020 r. sygn. akt IV KK 149/19).

W ponownym postępowaniu odwoławczym Sąd Apelacyjny w Warszawie rozpozna wniesioną w sprawie apelację, działając w granicach swobodnej oceny dowodów zobowiązany będzie odnieść się do stanowiska sądu I instancji w zgodzie z wymogami wynikającymi z art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., z uwzględnieniem wskazań i zapatrywań Sądu Najwyższego, przedstawiając w uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia argumenty wyczerpująco, odpowiednio wnikliwie i w sposób świadczący o tym, iż dokonał rzetelnej kontroli instancyjnej.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

Paweł Kołodziejcki Anna Dziergawka Ryszard Witkowski

[PGW]

[ms]